

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Analitinė apžvalga
23/52

2023-06-19

**Baudžiamosios atsakomybės už narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabandą
reglamentavimas Europos Sąjungos valstybėse narėse**

Šiame darbe pateikiama informacija apie penkiolikoje ES valstybių narių taikomą baudžiamąją atsakomybę už narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabandą. Daugiausia dėmesio skiriama bausmių diferenciacijai pagal narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius. Informacija parengta remiantis Europos narkotikų ir narkomanijos stebėjimo centro duomenimis¹ ir nacionaliniais teisės aktais.

Visų pirma, pastebėtina, kad penkiose ES valstybėse bausmės nėra diferencijuojamos pagal medžiagų kiekį (Belgijoje, Kroatijoje, Prancūzijoje, Liuksemburge, Slovėnijoje), o trijose valstybėse didelis kiekis nėra traktuojamas, kaip sunkinanti aplinkybė, tačiau mažas kiekis gali būti vertinamas, kaip lengvinanti aplinkybė (Kipre, Italijoje, Portugalijoje). Šios valstybės darbe nėra aptariamoms.

Kitos ES valstybės labai skirtingai klasifikuoja narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius, aktualius baudžiamajai atsakomybei. Pavyzdžiui, Čekijoje dideliu kiekiu kokaino laikoma 100 g ar daugiau šios medžiagos, o Danijoje – tik nuo 1,3 kg. Todėl šiuo požiūriu lyginti valstybių negalima.

Be to, kai kuriose šalyse kiekis vertinamas ne pagal masę, o piniginius vienetus (Airijoje, Bulgarijoje, Slovakijoje). Šiuo atveju taip pat palyginimai negalimi: pavyzdžiui, Bulgarijoje „labai dideliu kiekiu“ laikomas medžiagų kiekis, kurio vertė viršija 58 000 EUR, o Slovakijoje „dideliu kiekiu“ apibrėžiamos didesnės nei 133 000 EUR vertės medžiagų kiekis.

Kiekių apibrėžimai gali būti pateikiami tam tikrose prokurorų, teismų ar kitų teisininkų parengtose gairėse (Danija, Suomija), kilti iš teismų praktikos (Vokietija, Čekija), būti įtvirtinti pačiame baudžiamajame kodekse (Vengrija) ar kituose norminiuose teisės aktuose (Bulgarija, Latvija). Kitose šalyse, nors ir egzistuoja kiekybinės klasifikacijos ir atitinkama bausmių diferenciacija, spręsti kaip turi būti vertinamas tam tikras medžiagų kiekis kiekvienu atveju paliekama teismui (Lenkija, Nyderlandai, Švedija).

Iš aptartų valstybių laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė už narkotinių ar psichotropinių medžiagų stambią kontrabandą numatyta Airijoje, Slovakijoje (iš neaptartų – Graikijoje). Švelniausios bausmės numatytos Skandinavijos šalyje – Suomijoje, Švedijoje, kuriose maksimali laisvės atėmimo bausmė už šiuos nusikaltimus yra 10 m.

Pastebėtina, kad tik kai kuriose iš darbe aptariamų valstybių narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda išskiriama kaip atskiros sudėties nusikalstama veika. Kitais atvejais tai gali būti traktuojama kaip neteisėtas importas ar eksportas, gabenimas, arba, pavyzdžiui, būti suvokiama kaip

¹ Penalties for drug law offences in Europe at a glance: https://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/content/drug-law-penalties-at-a-glance_en

viena iš disponavimo formų, ir kriminalizuota taip pat, kaip ir kitos susijusios veikos, pavyzdžiui, platinimas.

Airija

Įvairios nusikalstamos veikos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda, ir joms numatytos sankcijos įtvirtintos 1977 m. Piktnaudžiavimo narkotikais įstatyme² (toliau – 1977 m. įstatymas).

Už smulkia kontrabandą, kai apkaltinamasis nuosprendis priimamas po sutrumpinto bylos nagrinėjimo, numatyta bauda iki 2 500 EUR arba laisvės atėmimas iki 12 mėn., arba ir bauda ir laisvės atėmimas (27 str. 3A d.).

Už narkotinių ar psichotropinių medžiagų, kurių rinkos vertė viršija 13 000 EUR, neteisėtą laikymą ar importą 1977 m. įstatyme numatyta minimali terminuota laisvės atėmimo bausmė ne mažesnė nei 10 m. ir maksimali laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė (15A, 15B str.). Be to, numatyta, kad teismas, pirmą kartą kaltinamajam skirdamas bausmę už 15A arba 15B straipsniuose įtvirtintas nusikalstamas veikas, dėl „išskirtinių ir specifinių aplinkybių“ turi teisę skirti trumpesnę nei 10 m. laisvės atėmimo bausmę. Jeigu kaltinamasis jau buvo teistas už šias nusikalstamas veikas, teismas privalo skirti ne mažesnę kaip 10 m. laisvės atėmimo bausmę.

Airijos teisės aktuose nėra įtvirtinta bausmių diferenciacija pagal narkotinių ar psichotropinių medžiagų rūšį, tik pagal rinkos vertę³.

Austrija

Bausmės už nusikalstamas veikas, susijusias su narkotinių ir psichotropinių medžiagų platinimu ir gabenimu (įskaitant ir kontrabandą), nustatytos Narkotikų įstatymo⁴ 27–31 straipsniuose. Kai kuriais atvejais bausmės skiriasi priklausomai nuo to, ar nusikalstama veika apėmė narkotines (N) ar psichotropines (P) medžiagas. Be to, įstatyme įtvirtinta bausmių diferenciacija pagal medžiagų kiekį.

Švelnesnės bausmės numatytos už medžiagų, neviršijančių nustatyto kiekio (vadinamojo „ribinio kiekio“⁵) neteisėtą laikymą, suteikimą, importą ar eksportą. Už šias veikas numatyta laisvės atėmimo iki 1 m. bausmė arba bauda iki 360 vadinamųjų „dienos normų“, kurios apskaičiuojamos pagal kaltininko pajamas (27 str. 1 d.) (N, P). Jeigu ši nusikalstama veika atlikta siekiant pasipelnyti, numatyta laisvės atėmimo iki 2 m. bausmė (N).

Austrijos teisėje, nustatant bausmes susijusias su didesniais narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekiais, taip pat skiriamas „ketinimas platinti“ ir „platinimas“:

– jeigu nusikalstama veika apima šių medžiagų kiekį, kuris viršija „ribinį kiekį“, ketinant jas platinti, numatyta laisvės atėmimo iki 3 m. (N) arba iki 2 m. (P) bausmė (28 str.);

– jeigu medžiagos, kurių kiekis viršija „ribinį kiekį“, buvo neteisėtai gaminamos, importuojamos, eksportuojamos ar platinamos, numatyta laisvės atėmimo iki 5 m. (N) arba iki 3 m. (P) bausmė (28a str.);

– jeigu „ribinis kiekis“ viršijamas 15 kartų, numatyta laisvės atėmimo nuo 1 iki 10 m. (N) arba iki 5 m. (P) bausmė;

² *Misuse of Drugs Act 1977*: <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1977/act/12/revised/en/html>

³ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. *Drug trafficking penalties across the European Union*. 2017, p. 56: https://www.drugsandalcohol.ie/26668/1/EMCDDA_Trafficking-penalties.pdf

⁴ *Suchtmittelgesetz*: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10011040>

⁵ Ribinis kiekis reiškia grynosios medžiagos kiekį, kurį nustato Sveikatos apsaugos ministerija pagal Teisingumo ministerijos specialų reglamentą.

– jeigu ribinis kiekis viršijamas 25 kartus, numatyta laisvės atėmimo nuo 1 iki 15 m. (N) bausmė. Lentelėje žemiau pateikiami skirtingų narkotinių medžiagų „ribiniai dydžiai“, nustatyti Sveikatos apsaugos ministerijos⁶.

1 lentelė. Narkotinių medžiagų ribiniai kiekiai

	„Ribinis kiekis“	15 x „ribinis kiekis“	25 x „ribinis kiekis“
THC (kanapės)	20 g	300 g	500 g
Amfetaminas	10 g	150 g	250 g
Kokainas	15 g	225 g	375 g
Heroinas	3 g	45 g	75 g

Taip pat griežtesnės laisvės atėmimo bausmės numatytos kai yra kitų sunkinančių aplinkybių:

- veikiama gaujoje (1–10 m.);
- siekiama pasipelnyti, turint ankstesnę teistumą už tokio pobūdžio veikas (1–10 m.);
- veikiama narkotikus platinančioje gaujoje, turint ankstesnę teistumą už tokio pobūdžio veikas (1–15 m.);
- vadovaujama narkotikų platinimo organizacijai (10–20 m. arba laisvės atėmimas ik gyvos galvos) (28a (1) str.)⁷.

Bulgarija

Baudžiamajame kodekse⁸ nustatyta bausmių už narkotinių ir psichotropinių medžiagų laikymą, gabenimą (kontrabandą), platinimą diferenciacija tiek pagal medžiagų kiekį, tiek pagal jų pavojingumą (354a str.):

- už nusikalstamas veikas, susijusias su pavojingomis medžiagomis, nustatyta laisvės atėmimo nuo 1 iki 6 m. bausmė ir bauda nuo 2 000 iki 10 000 BGN (1 024 – 5 118 EUR);
- už nusikalstamas veikas, susijusias su labai pavojingomis medžiagomis (pvz., THC, amfetaminas, kokainas, heroinas), nustatyta laisvės atėmimo nuo 2 iki 8 m. bausmė ir bauda nuo 5 000 iki 20 000 BGN (2560–10 237 EUR).

Baudžiamajame kodekse nusikalstamos veikos, apimančios didelius ir labai didelius narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius, traktuojamos kaip padarytos sunkinančiomis aplinkybėmis (345a str.). Už tokias veikas (tame tarpe ir kontrabandą), kurios apima didelius medžiagų kiekius, nustatyta laisvės atėmimo nuo 3 iki 12 m. bausmė ir bauda nuo 10 000 iki 50 000 BGN (5118 – 25 592 EUR), o labai didelių kiekių atvejais – laisvės atėmimas nuo 5 iki 15 m. ir bauda nuo 20 000 iki 100 000 BGN (10 237 – 51 184 EUR). Pastebėtina, kad kontrabandos atveju, vietoje baudos gali būti skirtas pilnas arba dalinis nuteistojo turto konfiskavimas.

Bulgarijos Aukščiausiasis teismas yra paskelbęs visiems šalies teismams privalomas nuostatas, kurios įtvirtina, kad dideliu kiekiu laikomas narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis, kurio piniginė vertė viršija 70 šalyje nustatytų minimalių mėnesinių atlyginimų (2023 m. apie 28 000 EUR), o labai dideliu kiekiu – kiekis, kurio vertė viršija 140 minimalių mėnesinių atlyginimų (apie 56 000 EUR)⁹.

⁶ Drug trafficking penalties across the European Union.

⁷ Suchtmittelgesetz.

⁸ Наказателен кодекс: <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529>

⁹ Drug trafficking penalties across the European Union.

Narkotinių medžiagų piniginės vertės už kilogramą įtvirtintos 1998 m. Ministrų tarybos nutarime Nr. 23¹⁰, kuriame, pavyzdžiui, nustatyta:

- 4 000 BGN / kg (2 047 EUR) kanapių kainą;
- 30 000 BGN / kg (15 355 EUR) amfetamino kaina;
- 85 000 BGN / kg (43 507 EUR) kokaino kaina (31–45 % grynumo);
- 50 000 BGN / kg (25 592 EUR) heroino kaina (16–30 % grynumo).

Čekija

Baudžiamasis kodeksas¹¹ numato laisvės atėmimo nuo 1 iki 5 m. bausmę arba baudą už narkotinių ar psichotropinių medžiagų neteisėtą gamybą, eksportą, importą, gabenimą, platinimą (283 str. 1 d.). Už šią nusikalstama veiką numatomos griežtesnės bausmės, kai ji padaryta sunkiančiomis aplinkybėmis ir yra susijusia su didesniais kiekiais narkotinių ar psichotropinių medžiagų (283 str. 2–4 d.):

- už reikšmingą kiekį – laisvės atėmimas nuo 2 iki 10 m. arba turto konfiskavimas;
- už didelį kiekį – laisvės atėmimas nuo 8 iki 12 m. arba turto konfiskavimas;
- kai siekiama gauti didelį pelną – laisvės atėmimas nuo 10 iki 18 m. arba turto konfiskavimas.

Pagal Čekijos Aukščiausiojo teismo išaiškinimą¹² baudžiamoji atsakomybė kyla asmeniui, kuris disponuoja „didesniu nei mažas kiekiu“ narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Mažas kiekis, kuris apibrėžiamas kaip tipinis tam tikros narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekis, skirtas asmeniniam vartojimui, užtraukia administracinę atsakomybę. Toks kiekis, pagal Aukščiausiojo teismo išaiškinimą, turi būti ne didesnis nei:

- 10 g kanapių;
- 1 g kokaino;
- 1,5 g heroino;
- 1,5 g metamfetamino.

Didesnis nei mažas kiekis jau gali užtraukti baudžiamąją atsakomybę pagal Baudžiamojo kodekso 283 straipsnio 1 dalį. Baudžiamąją atsakomybę už „reikšmingą kiekį“ (pagal 283 str. 2 d.) užtrauktų 10 kartų didesnį nei mažas kiekį viršijantis narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis. Galiausiai, baudžiamąją atsakomybę už „didelį kiekį“ šių medžiagų užtrauktų 10 kartų didesnis už reikšmingą kiekis¹³.

Danija

Įvairios nusikalstamos veikos be sunkinančių aplinkybių, susijusios su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, įskaitant ir kontrabandą, yra kriminalizuotos Euforinių medžiagų įstatyme¹⁴, kuris numato laisvės atėmimo iki 2 m. bausmę už šias veikas (3 str.).

Tuo tarpu kai šios veikos atliktos esant sunkinančioms aplinkybėms, įskaitant ir didelius narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekius, baudžiamoji atsakomybė už jas numatyta Danijos

¹⁰ *Постановление № 23 на мс от 29 януари 1998 г. за определяне на цени на наркотичните вещества за нуждите на съдопроизводството*: <https://www.ciela.net/svobodna-zona-darjaven-vestnik/document/-1086840832/issue/167/postanovlenie-%E2%84%96-23-na-ms-ot-29-yanuari-1998-g-za-opredelyane-na-tseni-na-narkotichnite-veshtestva-za-nuzhdite-na-sadoproizvodstvoto>

¹¹ *Zákon č. 40/2009 Sb.*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

¹² *Tpjn 301/2013*: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/tpjn-301-2013>

¹³ *Ten pat.*

¹⁴ *Penalties for drug law offences in Europe at a glance*: https://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/content/drug-law-penalties-at-a-glance_en

Baudžiamajame kodekse¹⁵. Remiantis Danijos generalinio prokuroro patvirtintomis gairėmis¹⁶, asmeniui kyla baudžiamoji atsakomybė už narkotinių ar psichotropinių medžiagų neteisėtą gabenimą, platinimą, laikymą su tikslu platinti ar kitas susijusias veikas sunkinančiomis aplinkybėmis, kai medžiagų, kuriomis jis disponuoja, kiekis yra ne mažesnis nei:

- 25 g heroino;
- 25 g kokaino;
- 50 g amfetamino;
- 10 kg kanapių.

Už šiuos medžiagų kiekius apimančias nusikalstamas veikas Baudžiamajame kodekse numatyta laisvės atėmimo iki 10 m. bausmė (191 str. 1 d.).

Griežtesnė laisvės atėmimo iki 16 m. bausmė numatyta už nusikalstamas veikas, apimančias narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekius (191 str. 2 d.), kurie yra ne mažesni nei 1,3 – 1,5 kg kokaino ar heroino, 2 kg heroino, 2 kg ekstazio.

Laisvės atėmimo bausmės taip pat varijuoja priklausomai nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų pavojingumo. Pavyzdžiui, amfetaminas ir ekstazis laikomi mažiau pavojingomis medžiagomis už heroiną, todėl paprastai skiriamos ir atitinkamai švelnesnės bausmės¹⁷.

Estija

Estijoje nusikalstamos veikos, susijusios su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, ir jų sankcijos apibrėžtos Baudžiamajame kodekse¹⁸. Šių medžiagų neteisėtos gamybos, įsigijimo, laikymo, prekybos, tarpininkavimo, gabenimo, importo, eksporto, tranzito ar kitas veikas kriminalizuoja tie patys Baudžiamajo kodekso straipsniai, kurie skiriami pagal tai, kokį medžiagų kiekį apėmė nusikalstama veika. Bausmės priklauso ne tik nuo medžiagų kiekio, bet ir nuo to, ar veiką padaryta grupėje, ar padarytas pakartotinis tokio tipo nusikaltimas. Baudžiamoji atsakomybė nėra diferencijuojama pagal narkotinių ar psichotropinių medžiagų rūšis¹⁹.

Už minėtas nusikalstamas veikas, kurios apima nedidelį kiekį narkotinių ar psichotropinių medžiagų, gresia bauda arba laisvės atėmimas iki 3 m., arba laisvės atėmimas iki 5 m., jei nusikalstama veika padaryta grupėje arba pakartotinai. Nedidelis kiekis apibrėžiamas kaip mažiau nei 10 asmenų apsvaigimui reikalingas kiekis (183 str.). Šiuo atveju baudos bausmė gali būti skiriama vietoje laisvės atėmimo bausmės.

Už nusikalstamas veikas, apimančias didelį kiekį narkotinių ar psichotropinių medžiagų, gresia laisvės atėmimas nuo 1 iki 10 m. arba nuo 3 iki 15 m., jei nusikalstama veika padaryta grupėje arba pakartotinai. Didelis kiekis apibrėžiamas kaip ne mažiau kaip 10 asmenų apsvaigimui reikalingas kiekis (184 str.).

Laisvės atėmimo nuo 6 iki 20 m. arba laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė numatyta tais atvejais, kai minėtomis nusikalstamomis veikomis siekiama reikšmingos turtinės naudos (184 str. 2¹d.). Estijos Aukščiausiasis teismas išaiškino, kad didelė turtinė nauda reiškia piniginę sumą, viršijančią 100 Estijos minimalių mėnesinių atlyginimų (2023 m. 72 500 EUR)²⁰.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ *Sanktionspåstande mv. i narkotikasager*: <http://www.krim.dk/undersider/straffesager/strafferet/191-narkotika/rm-meddelelse-6-2006-sanktionspaastande-narkosager.pdf>

¹⁷ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. *Drug trafficking penalties across the European Union*. 2017, p. 45: https://www.drugsandalcohol.ie/26668/1/EMCDDA_Trafficking-penalties.pdf

¹⁸ *Karistusseadustik*: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023004?leiaKehtiv>

¹⁹ *Drug trafficking penalties across the European Union*.

²⁰ 3-1-1-44-08 Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 25. septembri 2008. a kohtuotsus Hafiz Najafovi ja Bahruz Babajevi süüdistuses KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13077466>

Jeigu minėtos nusikalstamos veikos padarytos grupėje, pakartotinai, apima didelį medžiagų kiekį arba padarytos siekiant reikšmingos turtinės naudos, greta laisvės atėmimo bausmės gali būti skiriama ir bauda arba turto konfiskavimas (184 str. 4 d.).

Ispanija

Baudžiamasis kodeksas²¹ kriminalizuoja disponavimą narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis su tikslu jas platinti, įskaitant ir kontrabandą (368–370 str.).

Ispanijoje disponavimas narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis be tikslo platinti nėra traktuojamas kaip nusikalstama veika, o tik kaip administracinis viešosios tvarkos pažeidimas. Vis dėlto, teisės aktai nenumato kriterijų, kaip atskirti kada asmuo disponuoja minėtomis medžiagomis asmeniniais tikslais, o kada su tikslu platinti. Remiantis Ispanijos Aukščiausiojo teismo nutartimis, išskiriami keli įrodymai, kurie leidžia teigti, kad asmuo, pas kurį rasta neteisėtų medžiagų, ketino jas platinti:

- rastas didelis kiekis medžiagų, jų kiekis priklauso nuo medžiagos rūšies;
- medžiagos grynumas;
- rastas didesnis nei būdinga įprastam vartotojui kiekis (teismai paprastai teigia, kad buvo tikslas platinti, jeigu įtariamasis turėjo daugiau nei 5 „paros dozes“);
- įtariamasis nėra priklausomas ar nuolatinis vartotojas;
- įvairių rūšių medžiagų laikymas²².

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų „paros dozių“ dydžius, kuriais vadovaujasi teismai ir teisėsauga, apibrėžė Ispanijos nacionalinis toksikologijos institutas:

- 5 g kanapių dervos arba 20 g žolės;
- 0,18 g amfetamino;
- 1,5 g kokaino;
- 0,6 g heroino²³.

Taigi, pagal minėtą Aukščiausiojo teismo praktiką, asmuo gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, jeigu pas jį randama daugiau nei 50 g kanapių, 0,9 g amfetamino, 7,5 g kokaino, 3 g heroino.

Baudžiamasis kodeksas diferencijuoja bausmes už nusikalstamas veikas, susijusias su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis tiek pagal medžiagų kiekį, tiek pagal jų pavojingumą. Minėtų medžiagų atveju, itin pavojingoms žmogaus sveikatai medžiagoms priskiriamos amfetaminas, kokainas ir heroinas, bet ne kanapės.

Už nusikalstamas veikas, apimančias itin pavojingas žmogaus sveikatai narkotines ir psichotropines medžiagas, numatyta laisvės atėmimo nuo 3 iki 6 m. bausmė arba (ir) bauda, kurios dydis priklauso nuo medžiagų vertės. Už nusikalstamas veikas, susijusias su medžiagomis, kurios nepriskiriamos itin pavojingoms žmogaus sveikatai, numatyta laisvės atėmimo nuo 1 iki 3 m. bausmė arba (ir) bauda²⁴.

Didelis narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis traktuojamas kaip sunkinanti aplinkybė, už kurią turi būti skiriama ne mažesnė nei maksimali už šias veikas nustatyta laisvės atėmimo bausmė, kai nėra sunkinančių aplinkybių (3 arba 6 m.), ir ne didesnė nei pusantro karto už maksimalią laisvės atėmimo bausmę, kuri numatyta, jei nėra sunkinančių aplinkybių (4,5 arba 9 m.). Taigi, už nusikalstamas veikas, apimančias itin pavojingas medžiagas (amfetaminą, kokainą, heroiną), esant sunkinančiai

²¹ *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>

²² *Drug trafficking penalties across the European Union*, p. 64.

²³ *Ten pat.*

²⁴ *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal.*

aplinkybei – dideliam kiekiui – gresia laisvės atėmimas nuo 6 iki 9 m. Kanapių atveju grėstų laisvės atėmimas nuo 3 iki 4,5 m.

Didelis narkotinių medžiagų kiekis Ispanijos nacionalinio toksikologijos instituto apibrėžiamas kaip 500 kartų viršijantis „paros dozė“ (2,5 kg kanapių dervos arba 10 kg žolės, 90 g amfetamino, 750 g kokaino, 300 g heroino)²⁵.

Esant kitoms sunkinančioms ar lengvinančioms aplinkybėms (nesusijusioms su medžiagų kiekiu), laisvės atėmimo bausmė už šias veikas, pagal Baudžiamąjį kodeksą, iš viso gali svyruoti nuo 6 mėn. iki 18 m²⁶.

Latvija

Baudžiamajame įstatyme²⁷ *expressis verbis* neįtvirtinta atsakomybė už narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabandą, tačiau už tokio turinio nusikalstamą veiką asmuo atsako pagal 253¹ straipsnį, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų gamybą, įsigijimą, laikymą, gabenimą ir siuntimą su tikslu platinti, ir neteisėtą disponavimą šiomis medžiagomis.

Šią nusikalstamą veiką reglamentuojančio straipsnio sankcijoje nustatyta laisvės atėmimo nuo 2 iki 8 m. bausmė su galimybe taikyti turto konfiskavimą ir skiriant iki 3 m. probuojamąją priežiūrą (253¹ str. 1 d.).

Jeigu ši nusikalstama veika atlikta su dideliu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų, numatyta laisvės atėmimo nuo 5 iki 15 m. bausmė su galimybe taikyti turto konfiskavimą ir skiriant iki 3 m. probuojamąją priežiūrą (253¹ str. 3 d.).

Atskiru straipsniu nustatyta ir švelnesnė atsakomybė už neteisėtą mažo kiekio narkotinių ir psichotropinių medžiagų gamybą, įsigijimą, laikymą, gabenimą ir siuntimą su tikslu platinti, ar prekybą mažu kiekiu šių medžiagų (253² str. 2 d.). Šiuo atveju taikoma laisvės atėmimo iki 3 m. bausmė arba areštas, arba probuojamoji priežiūra, arba viešieji darbai, arba bauda.

Didelių ir mažų narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekiai pateikiami Baudžiamojo įstatymo įsigaliojimo ir taikymo tvarkos įstatymo²⁸ priede Nr. 2. Mažu kiekiu laikoma iki:

- 0,05 g kanapių dervos arba 1 g žolės;
- 0,01 g kokaino;
- 0,02 g amfetamino;
- 0,001 g heroino.

Dideliu kiekiu laikoma nuo:

- 20 g kanapių dervos arba 100 g žolės;
- 5 g kokaino;
- 2 g amfetamino;
- 1 g heroino.

²⁵ *Drug trafficking penalties across the European Union*, p. 64.

²⁶ *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*.

²⁷ *Krimināllikums*: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

²⁸ *Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību*: <https://likumi.lv/ta/id/50539-par-kriminallikuma-spekastanas-un-piemerosanas-kartibu>

Lenkija

Baudžiamoji atsakomybė už narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabandą numatyta 2005 m. kovos su priklausomybe nuo narkotikų įstatyme²⁹. Neteisėtas narkotinių ar psichotropinių medžiagų importas, eksportas, gabenimas, pirkimas ar siuntimas ES viduje užtraukia baudą arba laisvės atėmimo iki 5 m. bausmę (55 str. 1 d.).

Jeigu ši nusikalstama veika atlikta lengvinančiomis aplinkybėmis, numatyta bauda ir laisvės apribojimo bausmė, arba laisvės atėmimo iki 1 m. bausmė (55 str. 2 d.). Lengvinančiomis aplinkybėmis gali būti laikomas tiek mažas narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis, tiek ir kitos aplinkybės, tokios kaip bendradarbiavimas su teisėsauga, žalos visuomenei atlyginimas, nusikaltimas pirmą kartą ir kt.

Jeigu nusikalstama veika atlikta sunkinančiomis aplinkybėmis, tarp kurių įvardijamas ir didelis narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekis ir didelės turtinės naudos siekis, numatyta bauda ir ne trumpesnė nei 3 m. laisvės atėmimo bausmė (55 str. 3 d.). Dalyvavimas organizuotame tarptautiniame nusikalstamame susivienijime taip pat priskiriama atsakomybę sunkinančioms aplinkybėms.

Baudos dydis apskaičiuojamas pagal Baudžiamojo kodekso 38 straipsnyje nustatytą 1 dienos normą, kuri, priklausomai nuo įvairių aplinkybių, svyruoja nuo 10 iki 2000 PLN (2,25 – 450 EUR). Už nusikaltimus be sunkiančių aplinkybių gali būti skiriama ne didesnė nei 540 dienų normos bauda, o esant sunkinančioms aplinkybėms – iki 810 dienų normos bauda³⁰.

Nyderlandai

Opiatų įstatymas³¹ numato baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų importą, eksportą, produkciją, platinimą, transportavimą, laikymą. Šios medžiagos įstatyme skirstomos į mažiau pavojingas ir labai pavojingas (2, 3 str.). Atitinkamai, už skirtingo pavojingumo nusikalstamas veikas numatytos skirtingo griežtumo bausmės. Be to, importas ar eksportas priskiriamas prie sunkesnių nusikaltimų, lyginant su kitomis nusikalstamomis veikomis, susijusioms su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis. Todėl už neteisėtą importą ir eksportą numatytos didesnės maksimalios laisvės atėmimo ir baudos bausmės.

Kanapės priskiriamos prie mažiau pavojingų medžiagų, už jų neteisėtą importą ar eksportą numatyta laisvės atėmimo iki 4 m. bausmė arba bauda iki 78 000 EUR (11 str.). Jeigu ši nusikalstama veika atlikta su dideliu kiekiu medžiagų, tai vertinama kaip sunkinanti aplinkybė, todėl numatyta didesnė maksimali laisvės atėmimo iki 6 m. bausmė arba bauda iki 78 000 EUR. Jeigu ši nusikalstama veika atlikta su nedideliu kiekiu medžiagų (kanapių dervos ar hašišo atveju – ne daugiau nei 30 g), ji kvalifikuojama kaip baudžiamasis nusižengimas, už kurį nenumatyta laisvės atėmimo bausmė.

Kokainas, amfetaminas, heroinas priskiriami prie labai pavojingų medžiagų, už kurių neteisėtą importą ar eksportą numatyta laisvės atėmimo iki 12 m. bausmė arba bauda iki 78 000 EUR (10 str.). Kai ši nusikalstama veika padaryta su mažu kiek medžiagų, tai traktuojama kaip lengvinanti aplinkybė, kuriai esant numatyta maksimali laisvės atėmimo iki 1 m. bausmė arba bauda iki 7 800 EUR (10a str.). Vis dėlto, nėra apibrėžta, kas šiuo atveju laikoma mažu kiekiu, tai paliekama spręsti teismui³².

²⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230000172/U/D20230172Lj.pdf>

³⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. *Drug trafficking penalties across the European Union*. 2017, p. 107: https://www.drugsandalcohol.ie/26668/1/EMCDDA_Trafficking-penalties.pdf

³¹ *Opiumwet*: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001941/2023-01-01>

³² *Drug trafficking penalties across the European Union*, p. 97.

Slovakija

Įvairios nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, ir už jas numatytos bausmės yra išdėstytos Baudžiamojo kodekso³³ 172 straipsnyje. Straipsnis suskirstytas į 4 dalis, nustatančias nuo švelniausios iki griežčiausios bausmes už narkotinių ar psichotropinių medžiagų gamybą, importą ar eksportą, gabenimą, pardavimą, įsigijimą ir laikymą.

Jeigu atlikta minėtos sudėties nusikalstama veika be sunkinančių aplinkybių, nustatyta laisvės atėmimo nuo 3 iki 10 m. bausmė (kanapių atveju – nuo 3 iki 7 m.) (172 str. 1 d.). Jeigu nustatyta, kad egzistuoja sunkinanti aplinkybė – didesnis medžiagų kiekis – numatyta laisvės atėmimo nuo 10 iki 15 m. bausmė (172 str. 2 d.). Jeigu nustatyta sunkinanti aplinkybė – reikšmingas medžiagų kiekis – numatyta laisvės atėmimo nuo 15 iki 20 m. bausmė (172 str. 3 d.). Jeigu nustatyta sunkinanti aplinkybė – didelis medžiagų kiekis – numatyta laisvės atėmimo nuo 20 iki 25 m. bausmė arba laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė (172 str. 4 d.).

173 straipsniui aktualūs medžiagų kiekiai apskaičiuojami pagal Baudžiamojo kodekso 125 straipsnyje nustatytus kriterijus, remiantis kuriais apibrėžiama:

- didesnis kiekis – medžiagų vertė viršija 2 660 EUR;
- reikšmingas kiekis – medžiagų vertė viršija 26 660 EUR;
- didelis kiekis – medžiagų vertė viršija 133 000 EUR.

Suomija

Visos nusikalstamos veikos, susijusios su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, tame tarpe ir kontrabanda, kriminalizuotos Baudžiamajame kodekse³⁴. Už šias veikas numatyta bauda arba laisvės atėmimo iki 2 m. bausmė. Jeigu veika įvykdyta sunkiančiomis aplinkybėmis, tarp kurių ir didelis medžiagų kiekis, numatyta laisvės atėmimo nuo 1 iki 10 m. bausmė.

Baudžiamajai atsakomybei aktualius narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius ir atitinkamai rekomenduojamas laisvės atėmimo bausmes apibrėžia 2006 m. grupės teisės ekspertų (kurių dauguma teisėjai) patvirtintos oficialios gairės (lentelė žemiau)³⁵.

2 lentelė. Oficialios bausmių skyrimo gairės už tam tikrus narkotinių medžiagų kiekius

Medžiaga	Svoris	Laisvės atėmimo bausmė
Kanapių derva	1–3 kg	1 – 1,5 m.
	1–10 kg	1,5 – 3 m.
	10 – 50 kg	3 – 5 m.
	50 – 100 kg	5 – 7 m.
	Virš 100 kg	7 – 10 m.
Amfetaminas	100 – 500 g	1 – 2 1/3 m.
	500 – 1250 g	2 – 4 1/3 m.
	1,25 – 2 kg	4 – 5 m.
	2 – 4 kg	5 – 5,5 m.
	Virš 5 kg	7 – 10 m.

³³ Zákon č. 300/2005 Z. z.: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

³⁴ Rikoslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

³⁵ Drug trafficking penalties across the European Union, p. 126.

Kokainas	30 – 100 g	1 – 2 m.
	100 – 200 g	2 – 3 m.
	200 – 1 000 g	3 – 5 m.
	1 – 2 kg	5 – 7 m.
	Virš 2 kg	7 – 10 m.
Heroinas	15 – 50 g	1 – 2 m.
	50 – 100 g	2 – 3 m.
	100 – 500 g	3 – 5 m.
	500 – 1 000 g	5 – 7 m.
	Virš 1 kg	7 – 10 m.

Pabrėžtina, kad šios gairės yra tik rekomendacinio pobūdžio, teismas privalo skirti bausmę tik Baudžiamojo kodekso sankcijose nustatytose ribose.

Švedija

Narkotinių medžiagų kontrabanda kriminalizuota Bausmių už kontrabandą įstatyme³⁶ atskirai nuo kitų su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis susijusių nusikalstamų veikų. Ši nusikalstama veika užtraukia laisvės atėmimo bausmę iki 3 m. (6 str. 1 d.). Jeigu nusikalstama veika apėmė mažą kiekį narkotinių medžiagų, tai traktuojama kaip smulki narkotikų kontrabanda, už kurią numatyta bauda arba laisvės atėmimo iki 6 mėn. bausmė (6 str. 2 d.). Už stambią kontrabandą, apimančią didelį kiekį narkotikų, numatyta laisvės atėmimo nuo 2 iki 10 m. bausmė (6 str. 3 d.).

Šiai nusikalstamai veikai aktualūs narkotinių medžiagų kiekiai Švedijoje nėra apibrėžti nei teisės aktuose nei gairėse. Sprendimas kaip traktuoti tam tikrą kiekį yra teismo diskrecija³⁷.

Vengrija

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda kriminalizuota Baudžiamojo kodekso³⁸ 178 straipsnyje, kuris numato laisvės atėmimo nuo 1 iki 5 m. bausmę. Jeigu nusikalstama veika apėmė reikšmingą kiekį medžiagų, numatyta laisvės atėmimo nuo 5 iki 10 m. bausmė. Jeigu nusikalstama veika apėmė didelį kiekį medžiagų, numatyta laisvės atėmimo nuo 10 iki 15 m. bausmė. Jeigu nusikalstama veika apėmė mažą kiekį medžiagų, nustatyta laisvės atėmimo iki 2 m. bausmė arba iki 3 m., jeigu ji įvykdyta siekiant pasipelninti arba ją įvykdęs kaltininkas piktnaudžiavo savo tarnybinėmis pareigomis. Už pasirengimą atlikti šią nusikalstamą veiką nustatyta laisvės atėmimo iki 3 m. bausmė.

Baudžiamajai atsakomybei aktualių kiekių klasifikacijos pateikiamos Baudžiamojo kodekso 461 straipsnyje (lentelė žemiau).

3 lentelė. Narkotinių medžiagų kiekių klasifikacija pagal Vengrijos Baudžiamąjį kodeksą

	Mažas kiekis	Reikšmingas kiekis	Didelis kiekis
THC (kanapės)	Ne daugiau nei 6 g	Daugiau nei 120 g	Daugiau nei 1 200 g

³⁶ Lag (2000:1225) om straff för smuggling: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20001225-om-straff-for-smuggling_sfs-2000-1225/

³⁷ Drug trafficking penalties across the European Union, p. 129.

³⁸ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>

Amfetaminas	Ne daugiau nei 0,5 g	Daugiau nei 10 g	Daugiau nei 100 g
Kokainas	Ne daugiau nei 2 g	Daugiau nei 40 g	Daugiau nei 400 g
Heroinas	Ne daugiau nei 0,6 g	Daugiau nei 12 g	Daugiau nei 120 g

Vokietija

Baudžiamoji atsakomybė už nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, įtvirtintą Narkotikų įstatyme³⁹.

29 straipsnyje už šių medžiagų importą, eksportą (taip pat ir kitas veikas) nustatyta laisvės atėmimo nuo 1 mėn. iki 5 m. bausmė ir / arba bauda, ne didesnė nei 360 kaltininko dieninių vidutinių darbo užmokesčių.

30 straipsnyje nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą narkotinių ar psichotropinių medžiagų importą, esant sunkinančiai aplinkybei – didesniai nei mažas kiekis. Šiuo atveju skiriama laisvės atėmimo nuo 2 iki 15 m. bausmė. Jeigu greta sunkinančių aplinkybių nustatyta ir kokių nors reikšmingų lengvinančių aplinkybių, gali būti skiriama laisvės atėmimo nuo 3 mėn. iki 5 m. bausmė.

Baudžiamajai atsakomybei aktualius narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius apibrėžia Federalinio apeliacinio teismo praktika (Vokietijoje teisiškai neprivaloma, tačiau faktiškai turinti didelę įtaką), pagal kurią didesniu nei mažas kiekiu traktuojama⁴⁰:

- 7,5 g THC (kanapių);
- 10 g amfetamino;
- 5 g kokaino;
- 1,5 g heroino;
- 30 g ekstazio.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus

Vyriausiasis specialistas Šarūnas Legatas

Tel. (8 5) 239 6174, el. p. sarunas.legatas@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2023

³⁹ Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln: https://www.gesetze-im-internet.de/btmg_1981/

⁴⁰ Drug trafficking penalties across the European Union, p. 49.